

Guía Docente				
Datos Identificativos				2020/21
Asignatura (*)	Expresión Musical e Novas Tecnoloxías. Estratexias Didácticas		Código	652534016
Titulación				
Descriptores				
Ciclo	Período	Curso	Tipo	Créditos
Mestrado Oficial	2º cuatrimestre	Primeiro	Optativa	3
Idioma	CastelánGalego			
Modalidade docente	Presencial			
Prerrequisitos				
Departamento	ComposiciónDidácticas Específicas e Métodos de Investigación e Diagnóstico en Educación			
Coordinación	Chao Fernandez, Rocio	Correo electrónico	recio.chao@udc.es	
Profesorado	Chao Fernandez, Rocio	Correo electrónico	recio.chao@udc.es	
Web				
Descripción xeral	Esta materia pretende mostrar ao alumnado as múltiples ferramentas que brindan as novas tecnoloxías aplicadas á música. A través do emprego de distintas aplicacións será posible abordar moitos dos contidos que están presentes na educación musical, sempre desde unha óptica creativa.			
Plan de continxencia	<p>1. Modificacións nos contidos Non hai modificacións.</p> <p>2. Metodoloxías *Metodoloxías docentes que se manteñen. Manteránse todas as metodoloxías, desenvolvéndose a través do Teams.</p> <p>*Metodoloxías docentes que se modifican. Non é preciso modificar ninguna metodoloxía.</p> <p>3. Mecanismos de atención personalizada ao alumnado. En caso de situacións de alarma, atenderase ao alumnado en horario de tutorías, e outros horarios, tanto a través do correo electrónico como da plataforma TEAMS.</p> <p>4. Modificacións na avaliación. Non hai modificacións, xa que está prevista unha avaliación continua. A correspondente presentación do traballo final farase de forma virtual.</p> <p>*Observacións de avaliación: Non hai</p> <p>5. Modificacións da bibliografía ou webgrafía. Non hai modificacións</p>			

Competencias / Resultados do título	
Código	Competencias / Resultados do título

Resultados da aprendizaxe		Competencias / Resultados do título
Resultados de aprendizaxe		Competencias / Resultados do título

Coñecer os principais criterios de selección e de secuenciación do material didáctico musical.	AM1 AM11 AM17	BM1 BM11 BM12 BM13	CM3 CM10 CM11
Empregar as TIC e as novas tecnoloxías aplicadas á música como ferramentas educativas interdisciplinares.		BM8	CM6
Deseñar unidades didácticas e traballos por proxectos empregando recursos sonoros innovadores.	AM3 AM7	BM2 BM3 BM4 BM5 BM6	CM1 CM4
Valorar a importancia da expresión musical no contexto global do desenvolvimento intelectual e persoal do alumnado de Educación Infantil e Primaria, considerando a súa contribución a aspectos como a multiculturalidade, a sostenibilidade, a inclusión social e as relacións de xénero.	AM9	BM9	CM2 CM13

Contidos	
Temas	Subtemas
Análise e secuenciación dos contidos propios da expresión musical.	Análise e secuenciación dos contidos propios da expresión musical.
A expresión musical como recurso didáctico interdisciplinar.	A expresión musical como recurso didáctico interdisciplinar.
As novas tecnoloxías da información e da comunicación no ámbito educativo.	As novas tecnoloxías da información e da comunicación no ámbito educativo.
Aplicacións informáticas específicas dirixidas á expresión musical. O seu emprego no deseño de unidades didácticas e de traballos por proxectos.	Aplicacións informáticas específicas dirixidas á expresión musical. O seu emprego no deseño de unidades didácticas e de traballos por proxectos.

Planificación				
Metodoloxías / probas	Competencias / Resultados	Horas lectivas (presenciais e virtuais)	Horas traballo autónomo	Horas totais
Análise de fontes documentais	A1 A11 B5 C1	2	10	12
Traballos tutelados	A3 A7 A9 A11 A17 B2 B4 B8 B12 C2	5	20	25
Aprendizaxe colaborativa	B3 B4 C4	3	3	6
Obradoiro	A3 A17 B6 B13 C3 C4 C6 C10 C11 C13	4	11	15
Sesión maxistral	A1 B1 B9	5	10	15
Actividades iniciais	A7 A9 B2 B8 B11	1	0	1
Atención personalizada		1	0	1

*Os datos que aparecen na táboa de planificación son de carácter orientativo, considerando a heteroxeneidade do alumnado

Metodoloxías	
Metodoloxías	Descripción
Análise de fontes documentais	Técnica metodolóxica que supón o emprego de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades específicamente deseñadas para o análise dos mesmos. Pódese emplegar como introdución xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacións complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.

Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudiantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe de ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudiantes da responsabilidade polo seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensino basease en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudiantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.
Aprendizaxe colaborativa	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicación, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa convxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.
Obradoiro	Modalidade formativa orientada á aplicación de aprendizaxes na que se poden combinar diversas metodoloxías/probas (exposicións, simulacións, debates, solución de problemas, prácticas guiadas, etc.) a través da que o alumnado desenvolve tarefas eminentemente prácticas sobre un tema específico, c ó apoio e supervisión do profesorado.
Sesión maxistral	Exposición oral complementada c ó uso de medios audiovisuais e a introdución dalgunhas preguntas dirixidas aos estudiantes, coa finalidade de transmitir coñecimentos e facilitar a aprendizaxe. A clase maxistral é tamén coñecida como ?conferencia?, ?método expositivo? ou ?lección maxistral?. Esta última modalidade adoitase reservar a un tipo especial de lección impartida por un profesor en ocasións especiais, cun contido que supón unha elaboración orixinal e baseada no uso casi exclusivo da palabra como vía de transmisión da información á audiencia.
Actividades iniciais	Conxunto de procedementos de ensino-aprendizaxe guiados de forma presencial e/ou apoiados con tecnoloxías da información e as comunicación, que se basean na organización da clase en pequenos grupos nos que o alumnado traballa convxuntamente na resolución de tarefas asignadas polo profesorado para optimizar a súa propia aprendizaxe e a dos outros membros do grupo.

Atención personalizada

Metodoloxías	Descripción
Traballos tutelados	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudiantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe de ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudiantes da responsabilidade polo seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensino basease en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudiantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.

Avaliación

Metodoloxías	Competencias / Resultados	Descripción	Cualificación
Análise de fontes documentais	A1 A11 B5 C1	Técnica metodolóxica que supón o emprego de documentos audiovisuais e/ou bibliográficos (fragmentos de reportaxes documentais ou películas, noticias de actualidade, paneis gráficos, fotografías, biografías, artigos, textos lexislativos, etc.) relevantes para a temática da materia con actividades específicamente deseñadas para o análise dos mesmos. Pódese emplegar como introducción xeral a un tema, como instrumento de aplicación do estudo de casos, para a explicación de procesos que non se poden observar directamente, para a presentación de situacíons complexas ou como síntese de contidos de carácter teórico ou práctico.	20

Traballos tutelados	A3 A7 A9 A11 A17 B2 B4 B8 B12 C2	Metodoloxía deseñada para promover a aprendizaxe autónoma dos estudiantes, baixo a tutela do profesor e en escenarios variados (académicos e profesionais). Está referida prioritariamente á aprendizaxe de ?cómo facer as cousas?. Constitúe unha opción baseada na asunción polos estudiantes da responsabilidade polo seu propio aprendizaxe. Este sistema de ensino basease en dous elementos básicos: a aprendizaxe independente dos estudiantes e o seguimento desa aprendizaxe polo profesor-titor.	40
Obradoiro	A3 A17 B6 B13 C3 C4 C6 C10 C11 C13	Modalidade formativa orientada á aplicación de aprendizaxes na que se poden combinar diversas metodoloxías/probas (exposicións, simulacións, debates, solución de problemas, prácticas guiadas, etc.) a través da que o alumnado desenvolve tarefas eminentemente prácticas sobre un tema específico, c ó apoio e supervisión do profesorado.	40

Observacións avaliación

Para aprobar a asignatura é necesario aprobar cada un dos apartados anteriores. No caso contrario non se fai media.

A asistencia ás clases presenciais é obligatoria. O alumnado, individualmente ou en pequeno grupo (como máximo 2/3 alumnos/as) entregará, unha vez rematadas as clases presenciais, o traballo realizado.

Se o estudiante non chega a unha asistencia do 80% das clases presenciais; deberá ser avaliado, ademáis de polo mesmo que todo o alumnado, por unha proba individual. Neste caso, os ítems da avaliación e o traballo terán unha ponderación do 50%, esixíndose en cada unha das unha nota igual ou superior a 5 sobre 10. Como consideración xeral, terase especialmente en conta, tanto nos exámes como nos

traballos, as deficiencias ortográficas de puntuación e acentuación, así

como unha redacción inconexa ou inadecuada, deficiente presentación, excesivo número de tachaduras, etc. Todo elo suporá a redución de puntos sobre a nota

obtida. En caso de que a/o profesor detecte plaxio

nalgún

traballo, suporá un 0 na cualificación. No caso de reiteración, darase

traslado á Comisión Académica para a toma de medidas oportunas. Farase especial fincapé no cuidado do medio ambiente en pro dunha

educación e sociedade sostible. Os traballos

serán enviados exclusivamente telemáticamente, e de

non ser posible, nos documentos impresos non se emplegarán plásticos, elixirase a impresión a dobre cara, e papel reciclado, evitando

imprimir borradores. Débese facer un uso sustentábel dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Débese ter en conta a importancia dos

principios éticos relacionados cos valores da sustentabilidade nos

comportamentos persoais e profesionais. Para elo, sempre que sexa posible na

elaboración dos traballos empregarase material de reciclaxe e evitarase o emprego de materiais de plástico na entrega dos mesmos.

Fontes de información

Bibliografía básica	<p>Aviñoa, X. (ed.) (2014). <i>Tecnología y creación musical</i> / Grupo de investigación Música, tecnología y pensamiento en los siglos XIX y XX. Lleida: Milenio.</p> <p>Blardony, S. (2006). La formación permanente del profesorado de música a través de las nuevas tecnologías. <i>Música y Educación</i>, Nº19, pp. 151-157.</p> <p>Busquet, F. (2000). Recursos informáticos para la educación musical en la Red Telemática Educativa de Cataluña. <i>Eufonía</i> Nº 20, pp. 6-14.</p> <p>Calvillo, A. (2008). Herramientas didácticas para la educación musical. Cádiz: Bubok.</p> <p>Calvillo, A. (2009a). Fundamentos didácticos de las nuevas tecnologías aplicadas a la música I: Música y edición de sonido. Cádiz: Bubok.</p> <p>Calvillo, A. (2009b). Fundamentos didácticos de las nuevas tecnologías aplicadas a la música II: La edición de partituras y su didáctica. Cádiz: Bubok.</p> <p>Carrera Pérez, E., Román-García, S.; Chao-Fernández, R. (2017). <i>Free software in music education: an interdisciplinary practical approach in Primary School</i>, en Dodero, J.M; Ibarra, M. S. y Ruiz, I. (Coord.) <i>Fifth International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality</i>. ACM Digital Library. New York, 1-7.</p> <p>Chao-Fernández, R.; Román-García, S.; Chao-Fernández, A. (2017). <i>Art, Science and Magic: Music and Math the classroom</i>, en Dodero, J.M; Ibarra, M. S. y Ruiz, I. (Coord.) <i>Fifth International Conference on Technological Ecosystems for Enhancing Multiculturality</i>. ACM Digital Library. New York. 1-5</p> <p>Delalande, F. (2004). La enseñanza de la música en la era de las nuevas tecnologías. <i>Comunicar</i>, Nº 23, pp. 17-23.</p> <p>Delalande, F. (2013). Las conductas musicales. Santander: Editorial de la Universidad de Cantabria.</p> <p>Díaz, G. (2007). La audición musical con recursos informáticos. <i>Eufonía</i>, Nº 39, pp. 17-26.</p> <p>Gertrudix, M. (2003). <i>Música y narración en los medios audiovisuales</i>. Madrid: Laberinto.</p> <p>Giráldez, A. (2005). <i>Internet y educación musical</i>. Barcelona: Graó.</p> <p>Giráldez, A. (2007). La educación musical en un mundo digital. <i>Eufonía</i>, Nº 39, pp. 8-16.</p> <p>Green, L. (2009). <i>Significado musical y reproducción social: Defensa de la recuperación de la autonomía</i>. En Lines, D. (Comp.). <i>La educación para el nuevo milenio</i>. Madrid: Morata.</p> <p>Lines, D. (comp.) (2009). <i>La educación musical para el nuevo milenio</i>: Madrid. Morata.</p> <p>Márquez, J. y Sempere, J. (2013). <i>Nuevas tecnologías aplicadas a la Educación Musical</i>. Universidad de Cádiz: UCA.</p> <p>Marshall, N., North, A. y Hargreaves, D. (2005). <i>Educación musical en el siglo XXI: una perspectiva psicológica</i>. <i>Eufonía</i>, Nº 34, pp. 8-32.</p> <p>Martínez, J. (1996). <i>Nuevas herramientas para la educación musical: MIDI y nuevas tecnologías</i>. <i>Eufonía</i>, Nº 4, pp.33-46.</p> <p>Nettl, B. y Russell, M. (eds.) (2004). <i>En el transcurso de la interpretación. Estudios sobre el mundo de la improvisación musical</i>. Madrid. Akal.</p> <p>Oriol, N. (Dir.) (2001). <i>La educación artística, clave para el desarrollo de la creatividad</i>. Madrid: Ministerio de Educación.</p> <p>Palomo, R., Ruiz, J. y Sánchez, J. (2008). <i>Enseñanza con TIC en el siglo XXI. La escuela 2.0</i>. Sevilla: MAD.</p> <p>Ramírez, C. (2006). <i>Música, lenguaje y educación: La comunicación humana a través de la música en el proceso educativo</i>. Valencia: Tirant lo Blanch.</p> <p>Román-García, S.; Chao-Fernández, R.; Chao-Fernández, A. (2017). <i>ICT in the Music Classroom. Achieving Musical Literacy in the 21st. Century</i>, en Gómez Chova, L. López, A y Candel, I., <i>9th International Conference on Education and New Learning Technologies</i>. IATED Academy: Valencia, 5742-5748.</p> <p>Schafer, M. (1969). <i>El compositor en el aula</i>. Buenos Aires: Ricordi Americana.</p> <p>Small, C. (2006). <i>Música, sociedad, educación</i>. Madrid: Alianza.</p> <p>Swanwick, K. (1991). <i>Música, pensamiento y educación</i>. Madrid: Morata.</p> <p>Swanwick, K. (1994). <i>Musical knowledge. Intuition and analysis in music education</i>. Londres: Routledge and Kegan Paul.</p> <p>Tejada, J. (2001). <i>MIDI para el conservatorio, la escuela y el instituto: encore, finale, band in a box</i>. Barcelona: Rivera Editores.</p> <p>Tejada, J. (2007). <i>Agrupaciones musicales y la práctica en conjunto. Diseño de un seminario para creación de materiales mediante tecnología audio-digital (I)</i>. <i>Música y Educación</i>, Nº 72, pp. 133-137.</p> <p>Tejada, J. (2008a). <i>Agrupaciones musicales y la práctica en conjunto. Diseño de un seminario para creación de materiales mediante tecnología audio-digital (II)</i>. <i>Música y Educación</i>, Nº73, pp.99-103.</p> <p>Tejada, J. (2008b). <i>Agrupaciones musicales y la práctica en conjunto. Diseño de un seminario para creación de materiales mediante tecnología audio-digital (III)</i>. <i>Música y Educación</i>, Nº 74, pp.78-81.</p> <p>Torres, L. (2010). <i>Las TIC en el aula de educación musical: Bases metodológicas y posibilidades prácticas</i>. Sevilla: MAD.</p> <p>Vílchez, L. (2009). <i>La música y su potencial educativo</i>. Madrid: SM.</p> <p>Waisburdi, G. y Erdmenger, E. (2007). <i>El poder de la música en el aprendizaje. Cómo lograr un aprendizaje acelerado y creativo</i>. Sevilla: MAD.</p>
---------------------	--

Bibliografía complementaria	<p>Alonso, C. (2008). Improvisación libre. La composición en movimiento. Vigo: Dos Acordes.</p> <p>Alsina, P., Díaz, M., Giráldez, A., Ibarretxe, G. (2009). 10 ideas clave. El aprendizaje creativo. Barcelona: Graó.</p> <p>Díaz, M. y Giráldez, A. (Coords.) (2007). Aportaciones teóricas y metodológicas a la educación musical. Una selección de autores relevantes. Barcelona: Graó.</p> <p>Díaz, M. y Riaño, M. (2010). Voz, cuerpo y acción. Un espacio para la música. Santander: Universidad de Cantabria.</p> <p>Díaz, M. y Riaño, M. (Coords.) (2007). Creatividad en educación musical. Santander: Universidad de Cantabria. Servicio de Publicaciones.</p> <p>Gainza, V. (2002). Pedagogía musical. Dos décadas de pensamiento y acción educativa. Buenos Aires: Lumen.</p> <p>Gainza, V. (2003). La educación musical entre dos siglos: del modelo metodológico a los nuevos paradigmas. Disponible en http://www.udesa.edu.ar/files/ESCEDU/DT/DT10-GAINZA.PDF.</p> <p>García, P. y Estebaranz, A. (2005). Innovación y creatividad en la enseñanza musical. Barcelona: Octaedro.</p> <p>Giráldez, A. (2007). La competencia cultural y artística. Madrid: Alianza.</p> <p>Giráldez, A. (Coord.) (2011a). Didáctica de la música. Barcelona: Graó.</p> <p>Giráldez, A. (Coord.) (2011b). Música. Complementos de formación disciplinar. Barcelona: Graó.</p> <p>Gustems, J. (2013). Creatividad y educación musical: actualizaciones y contextos. Barcelona: Dinsic.</p> <p>Hargreaves, D. (1991). Infancia y educación artística. Madrid: Morata.</p> <p>Hargreaves, D. (1998). Música y desarrollo psicológico. Barcelona: Graó.</p> <p>Nettl, B. y Russell, M. (eds.) (2004). En el transcurso de la interpretación. Estudios sobre el mundo de la improvisación musical. Madrid: Akal.</p> <p>Oriol, N. (Dir.) (2001). La educación artística, clave para el desarrollo de la creatividad. Madrid: Ministerio de Educación.</p> <p>Pascual, P. (2006). Didáctica de la música. Madrid: Pearson Prentice Hall.</p> <p>Paynter, J. (1991). Oír, aquí y ahora. Buenos aires: Ricordi.</p> <p>Paynter, J. (1999). Sonido y estructura. Madrid: Akal.</p> <p>Toch, E. (2001). Elementos constitutivos de la música. Barcelona: Idea Books.</p> <p>Waisburdi, G. y Erdmenger, E. (2007). El poder de la música en el aprendizaje. Cómo lograr un aprendizaje acelerado y creativo. Sevilla: MAD.</p> <p>Willem, E. (1961). Las bases psicológicas de la educación musical. Buenos Aires: Eudeba.</p> <p>Willem, E. (1994). El valor humano de la educación musical. Barcelona: Paidós.</p> <p>Willem, E. (2001). El oído musical: La preparación auditiva del niño. Barcelona: Paidós.</p>
-----------------------------	--

Recomendación

Materias que se recomienda cursar previamente

Materias que se recomienda cursar simultaneamente

Materias que continúan o temario

Observación

Recoméndase que os envíos dos traballos sexa telemáticamente e se non fose posible, non utilizar plásticos, elexir a impresión a dobre cara, empregar papel reciclado e evitar imprimir borradores. Débese facer un uso sostible dos recursos e a prevención de impactos negativos sobre o medio natural. Debése ter en conta a importancia dos principios éticos relacionados cos valores da sostenibilidade nos comportamentos persoais e profesionais. Evitaráse a discriminación por razón de xénero e proporánse accións e medidas para corrixilas. Usarase linguaxe non sexista.

(*)A Guía docente é o documento onde se visualiza a proposta académica da UDC. Este documento é público e non se pode modificar, salvo casos excepcionais baixo a revisión do órgano competente dacordo coa normativa vixente que establece o proceso de elaboración de guías